Bijzondere vlinders uit Nederlandsch-Indië

door

P. J. VAN DEN BERGH LZN.

Met Plaat 1, 2, 3 en 4.

Ornithoptera Lydius FLDR. ♂ var. *Berchmansii* V. D. BERGH. (Plaat 1).

Op bijgaande plaat vindt men bovengenoemde variëteit afgebeeld, die in zooverre van den type afwijkt, dat deze in de bovenvleugels een oranjegelen band heeft, die ongeveer van het midden van den vleugel langs den buitenrand naar beneden loopt, en na de buiging langs den vleugelhoek den buitenrand raakt om ten slotte met het oranjegele wortelvlekje samen te vloeien.

De type van *Lydius* is afgebeeld door FELDER in zijn „Reise der Oesterreichischen Fregatte „Novara" um die Erde in 1864—67" op plaat 3 fig. a en daarop is die gele band geheel afwezig. Ook de 21 exemplaren in mijn collectie missen dien band.

Ik heb deze zeldzame variëteit *Berchmansii* genoemd ter eere van den WelEerwaarden Heer Pater BERCHMANS uit Steil bij Tegelen, die mij zoo dikwijls met het verzamelen behulpzaam is geweest.

In de collectie van Steil bevindt zich 1 type, in collectie-VAN DEN BERGH 2 typen.

Ornithoptera Lydius FLDR. ♂, aberr. *Nigra* VAN DEN BERGH. (Plaat 2).

De goudgele streep der bovenvleugels is aan het uiteinde stomper dan bij normale exemplaren en is ook niet zoover in de vleugelpunt doorgedrongen.

In de ondervleugels zijn de zwarte vlekken grooter dan bij den type, terwijl ze ook min of meer vervloeid zijn.

De onderzijde is buitengewoon opvallend, omdat in de bovenvleugels het anders domineerende groen nagenoeg geheel door zwart is vervangen.

Ook op de ondervleugels, hoewel niet zoo sterk, speelt het zwart een groote rol, waardoor van de 6 groote zwarte vlekken, die in een bogenrij tusschen de aderen geplaatst zijn, weinig meer te bespeuren valt.

De vlinder werd door mijn verzamelaar uit de pop gekweekt en komt van het eiland Halmaheira der Noord Molukken.

Een merkwaardige hermaphrodiet. (Plaat 3, fig. 1 en 2).

Deze hermaphrodiet, afgebeeld op plaat 3 fig. 1 en 2 is er een van *Tachyris Zarinde* BSD., welke Pieride op Celebes zeer gewoon is en die in sterke mate geslachtsdimorphisme vertoont.

Van dit exemplaar is de linkerhelft aan boven- en aan onderzijde geheel overeenkomstig die van het ♀.

De rechterhelft draagt voor het grootste deel de kenmerken van het ♂, doch heeft op de bovenzijde van den ondervleugel, ongeveer in het midden, een smalle streep, die aan den vleugelwortel begint, breed uitloopt tot den buitenrand en waarin duidelijke vrouwelijke kenmerken aanwezig zijn. Verder loopt van de plaats, waar de streep den buitenrand bereikt, een donkerbruine band naar beneden, bijna tot aan den binnenrand.

Ook op de onderzijde van den rechtervoorvleugel (zie plaat 2, fig. 2 links) is een typisch vrouwelijk kenmerk aanwezig, dat het vreemde uiterlijk van dit exemplaar nog verhoogt.

Deze *Tachyris* heeft nl. 2 vrouwelijke vormen, een bruin met geel (den typischen vorm), en een bruin met witte vlekken, welke laatste door SNELLEN VAN VOLLENHOVEN beschreven werd onder den naam van *Fatima* in het T. v. E. (2) 1, p. 59.

De vindplaats is de Minahassa op Noord-Celebes.

Bovengenoemd exemplaar berust in de collectie-VAN DEN BERGH.

Miyana Halmera V. D. BERGH. Nieuw voor de fauna van Ned.-Indië. (Plaat 3, fig. 3)

Bovengenoemde *Miyana* vertoont veel overeenkomst met *M. Meyeri* van KIRSCH, doch zijn de bovenvleugels bruinzwart doorschijnend in plaats van zwartgrijs.

De lichte band in de ondervleugels is leemkleurig, terwijl aan het einde der cel een zwarte punt staat, een idem tusschen de 2de en 3de ader, en een dergelijke, doch eenmaal zoo groot, langs den bovenrand der vleugels ongeveer op de helft.

Een breede bruinzwarte rand omsluit de ondervleugels.

Op de onderzijde der bovenvleugels staan tusschen de aderen langs den buitenrand in boogvorm 6 leemkleurige vlekken. Op de onderzijde der ondervleugels staan dergelijke vlekken, doch deze zijn bijna eenmaal zoo groot en 7 in aantal.

In het lichte veld staan 3 zwarte vlekken in driehoeksvorm geplaatst, terwijl de grootste zwarte vlek loopt van het uiteinde der cel bijna loodrecht naar den binnenrand en langs de onderste ader der cel naar den wortel en verder den geheelen binnenrand raakt. In deze zwarte vlek staat een leemkleurig vlekje.

De palpen zijn leemkleurig en het lijf zwart met een dubbele rij leemkleurige puntjes.

De spanwijdte van het ♂ bedraagt 70 mM., van het ♀ 80 mM.

Het dier komt voor op het eiland Halmaheira der Noord-Molukken.

In collectie-VAN DEN BERGH bevinden zich 2 ♂♂ en 2 ♀♀.

Appias Leptis FLDR. subspecies nov. *Citrinus* V. D. BERGH. Nieuw voor de fauna van Ned.-Indië (Plaat 4, fig. 2).

Op plaat 4 fig. 1 is afgebeeld de typische *Appias Leptis* FLDR. ♂; men behoeft waarlijk geen kenner te zijn, om te zien, dat de onder fig. 2 afgebeelde vlinder daarmede in vorm en teekening een groote gelijkenis vertoont.

Het opvallende verschil zit hoofdzakelijk in de kleur die

bij den type, fig. 1, zwart en wit, bij de nieuwe subspecies geel en zwart is. Verder zijn de vlekjes in de zwarte vleugelpunten der subspec. eveneens geel, terwijl de zwarte rand der ondervleugels geheel langs den buitenrand loopt tot bijna den binnenrand en sterker geprononceerd is.

De onderzijde biedt weinig verschil met *Leptis* (den type). *Citrinus* heeft op de ondervleugels 6 grijszwarte vlekjes, die in bogenrij geplaatst zijn. Bij den type zijn enkele dier vlekjes soms flauw zichtbaar, doch ontbreken meestal geheel.

Deze nieuwe subspecies komt op het eiland Simaloer voor, gelegen ten Noordwesten van Sumatra. Het ♀ is nog onbekend.

In mijn collectie berusten 8 ♂♂.

Ornithoptera Lydius Fldr ♂ var. Berchmansii vdBergh.

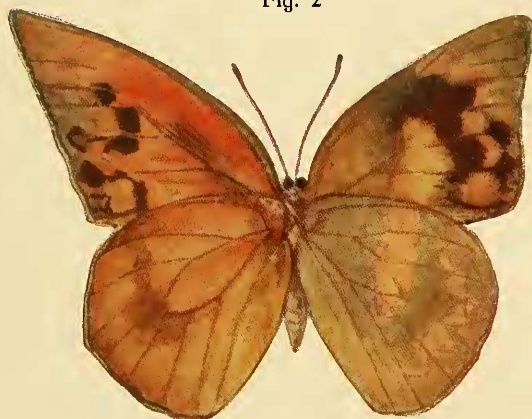
Ornithoptera Lydius Fldr. ♂ aber. Nigra vdBergh.

Fig. 1

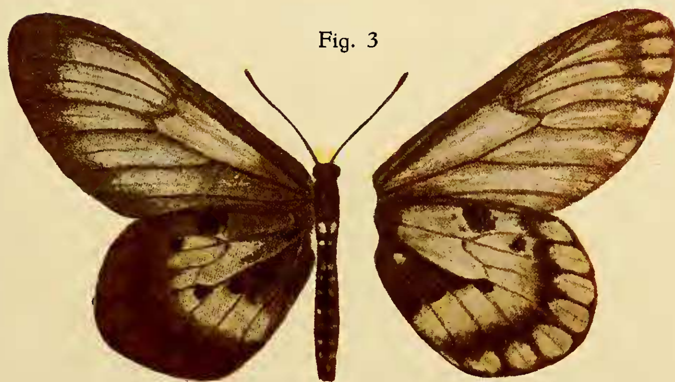
Hermaphrodiet van Tachyris Zarinde Bsd.

Fig. 2

Onderzijde van bovenstaanden Hermaphrodiet

Fig. 3

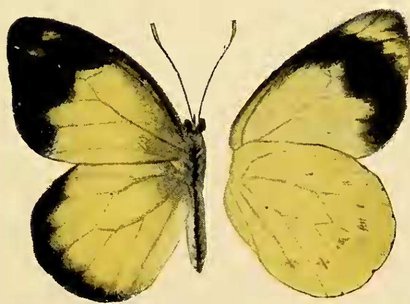
Miyana Halmera vdBergh.

Fig. 1

Appias Leptis Fldr.

Fig. 2

Appias Leptis Fldr. sub spec. nov. Citrinus vdBergh.